

HÁNA, Jan, * 28. 10. 1927 Dobronice u Bechyně, † 20. 9. 1994 Praha, sochař

Jeden z posledních českých sochařů klasické tradice. Krátce se věnoval keramice na Státní keramické škole v Bechyni, na Státní keramické škole v Praze u Václava Vokálka, 1946–51 studoval sochařství na pražské AVU v ateliéru Karla Pokorného, 1947/48 na Výtvarné akademii v Záhřebu (prof. G. Antunac). Jeho dílo se plynule rozvíjelo od druhé poloviny padesátých let v oblasti lyrické plastiky a reliéfu, v monumentální tvorbě a práci pro architekturu. Mimo oficiální zakázky rostlo H. komorní dílo, kde v ženském, a zvláště dívčím aktu dosáhl mistrovství. Od počátku se vracel k tématu Múz: první cyklus *Múzy* vytvořil ve dvou variantách 1961–64. Euterpé se objevila na pamětní desce básníka F. Šrámka v Praze na Smíchově (1965). Lyrizovanou tematiku aktu, kterou rozvíjel v přímé návaznosti na Břetislava Bendu (s ním a Janem Bauchem H. podnikl 1962 cestu do Řecka), ale na rozdíl od něho často doprovázel dekorativními prvky, zpracovával v torzu a ve stojící, sedící i tančící póze: *Schoulená* (1960), *Sedící tanečnice* (1962), *Torzo* (1962), *Appassionata* (1965), *Extáze* (1969), *Klió* (1971), *Hudba* (1979), *Drama* (1980), *Rozpuk života* (1985), *Hudba s flétnou* (1986), *Erató* (1986), *Torzo* (1992) aj. Specifické postavení v jeho tvorbě mělo výrazově něžné řešení náhrobku herečky Jany Rybářové na Vyšehradském hřbitově (1957), v podobném duchu zpracoval sochu *Jarmila* na Kampě (1958) a cyklus reliéfů s motivem dívčího aktu pro domy v Kyselově ulici na ďáblickém sídlišti (Praha). I jeho monumentální tvorba má často lyrický charakter – např. stylizované torzo *Lidická růže* (1971), *Radost ze života* pro japonské Nagasaki (1975), *Píseň o mé vlasti* pro Národní divadlo (1981–82). H. byl autorem pomníků *Pоследní den války* pro Prachatice (1986), *Zdeněk Nejedlý* pro Litomyšl (1977–78), plastik pro pražský Palác kultury (1981) nebo pomníku *Simona Bolívar* v Praze-Bubenči (1983), podílel se na pomníku pražským barikádníkům nebo padlým ve Svidníku (u Dukly). V závěru života zamýšlel opět realizovat cyklus Múz podle kresebných návrhů Adolfa Záborského, ale dokončil pouze *Euterpé*, *Polymnii* a *Kalliopé*. 1983 byl jmenován profesorem speciálního sochařského ateliéru AVU, 1985–89 rektorem školy; 1977 se stal zasloužilým, 1984 národním umělcem, 1984 obdržel venezuelský Řád F. Mirandy, 1970 Státní cenu K. Gottwalda.

Jeho manželkou byla **Alena Martinovská** (* 1. 11. 1933 Benátky nad Jizerou), tanečnice a herečka, dcera Sabina (* 1965) je herečka.

L: Toman D, s. 65–66; ČBS, s. 188; J. Císař, J. Hána (sic!), [1971]; J. H. – Sochařské dílo, 1994; SČSVU 3, s. 57–58; Tomeš 1, s. 411; <http://abart-full.artarchiv.cz> (se soupisem výstav a další literaturou, stav k 22. 3. 2018). K. A. Martinovské-H.: Fikejz 2, s. 141.

MARTIN KUČERA

HANACIUS, Jan Alexander (též **HANÁK**, řád. jm. *Franciscus a S. Wenceslao*), * 11. 5. 1637 Kelč (u Valašského Meziříčí), † 1. 6. 1710 Prievidza (Slovensko), římskokatolický kněz, misionář, spisovatel

Od 1647 se vzdělával u piaristů v Lipníku nad Bečvou, Strážnici a v Litomyšli. Do řádu vstoupil 1657 v Lipníku, řeholní sliby složil 1659 v Podolínci (u Kežmarku), vysvěcen byl 1668 v Jasově (u Košic). Noviciát začal v Lipníku a 1658 odešel s dalšími čtyřmi novici do Uher. Vyučoval 1659–63, 1664–65 v polském Řešově a současně se věnoval teologii. Od 1666 měl studovat v Římě, ale téhož roku ho řád vyslal na novou piaristickou fundaci do Prievidzy. 1670–86 pobýval na nekatolických územích patřících tehdy Polské koruně jako duchovní správce far a kostelů. Působil ve Smolníku, Spišských Vláších a Krompachách. 1674 odešel do nově založené koleje v Brezně, odtud spravoval farnosti v okolí, 1675–77 byl představeným koleje. Po pobytech v Řešově a Chelmu řídil 1681–82 opět Smolník a Krompachy, od 1683 Vyšné Ružbachy. Od 1686 pobýval střídavě v Prievidzi a v Nitře.

H. sestavoval díla pro svoji misijní činnost, jejíž průběh též často popisoval. V českých zemích měl ohlas spis o této činnosti na hranici tehdejšího Polska a Uher *Prothocolum sacramentum missionum poveri Francisci delle Scuole Pie ab anno 1666 ad 1699*. Opis se dochoval v piaristické koleji v Příboře (dnes uložen v ZA, Opava).

L: J. Schaller, Kurze Lebensbeschreibungen jener verstorbenen Gelehrten Männer aus dem Orden der frommen Schulen..., 1799, s. 41; A. Horányi, Scriptores Piarum Scholarum liberaliumque atrium magistri..., 2, Budae 1808–1809, s. 72–75; Diccionario Enciclopédico escolapio II. Biografias de escolapios, Salamanca 1983, s. 284; K. A. F. Fischer, Verzeichniss der Piaristen der deutschen und böhmischen Ordensprovinz, München 1985, s. 126; M. Zemek – J. Bombera – A. Filip, Piaristé v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1631–1950, Prievidza 1992, s. 237; J. Bombera, P. František Hanák [sic!], piarista-misionář, in: Návrat k prameňom. Zborník štúdií k 350. výročiu príchodu piaristov na Slovensko, P. Kollár (ed.), tamtéž 1992, s. 70–77; A. Koltai, Bevezetés a piarista rend magyarországi történetének forrásaiba és irodalmába, Budapest 2007, s. 85, 133, 177, 178.

VÁCLAV BARTUŠEK

HANAČEK, Karl Filip (též **HANACEK**, **HANATČZEK**, **HANATSCHEK**), * 4. 12. 1831 Brno, † 10. 10. 1904 Brno, úředník, botanik

Byl synem školního pomocníka na Starém Brně (pozdějšího nadučitele) Karla H. a Nepomuceny, roz. Holečkové. Absolvoval studia na gymnáziu a filozofickém ústavu v rodišti a právně-politická na univerzitách v Olomouci a ve Vídni. 1855 nastoupil jako konceptní praktikant k brněnské zemské finanční prokuratuře, 1856 získal doktorát (JUDr.) a 1858 složil advokátní a později ještě tzv. fiskální zkoušku. Z prokuratury přešel do zemského výboru, kde se stal 1861 zemským sekretářem a 1873 zemským radou. Věnoval se hlavně zemské legislativě (záležitosti silnic, regulací řek, hasičství a obcí) a souběžně spolupracoval s advokátní kanceláří Aloise Pražáka. Byl znám

jako botanik působící v korporaci Naturforschender Verein in Brünn. Prováděl sběry v okolí Brna, Moravského Krumlova, na Hané, v Beskydech aj. V časopisu *Verhandlungen des naturforschenden Vereines in Brünn* otiskl studii *Zur Flora von Mähren* (roč. 29–31, 1891–1893; 33–34, 1895–1896).

L: Heller 2 (1888), s. 35–37; *Brünner Zeitung* 10. 10. 1904, s. 2; J. Podpěra, Květena Hané. Základy zeměpisného rozšíření rostlinstva na horním úvalu moravském, 1911, s. 7; I. Klášterský – A. Hrabětová – J. Duda, Botanikové na českém a moravskoslezském území od nejstarších dob, 1970, s. 87; tíž, Dějiny floristického výzkumu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, 1982, s. 123.

P: MZA, Brno, fond E 67 Sběrka matrik, kniha č. 17 130, fara Staré Brno, matrika nar. pro Staré Brno, sv. IV, s. 1117.

GUSTAV NOVOTNÝ

HANAČÍK, Vladimír, * 23. 11. 1861 Brno, † 11. 1. 1954

Praha, ekonom, státní úředník

Syn klasického filologa a středoškolského učitele **Josefa H.** (* 26. 10. 1829 Březnice /u Zlína/, † 3. 6. 1882 Brno) a Anny, dcery Franze Schiera, ředitele gymnázia v Jičíně; bratr Vojtěcha H. (1863–1937). Otec navštěvoval gymnázium v Kroměříži a absolvoval filozofická studia v Olomouci. Suploval v Jičíně a v Jindřichově Hradci, potom se stal skutečným učitelem v Opavě a nakonec profesorem klasické filologie na 1. německém státním gymnáziu v Brně, kde působil až do smrti. Vydal vlastní český překlad Sofoklovy tragédie *Aias* ve čtyřech programech této brněnské školy (1857–60). Byl pohřben v Brně.

H. se po maturitě v rodišti vzdělával 1879–83 na právnické fakultě univerzity v Praze, po jejím rozdělení 1882 dokončil studia na německé fakultě. Několik let pracoval jako úředník Zemského finančního ředitelství v Praze, poté byl berním referentem v Sušici, Mělníku, Rakovníku a v Hořovicích. Po návratu do pražského úřadu se podílel na přípravě reformy osobních daní. 1899 byl přeložen do rakouského ministerstva financí ve Vídni, kde se v sekci pro přímé daně zabýval problematikou daní všeobecné výdělkové, pozemkové a domovní. 1911–15 působil jako viceprezident Zemského finančního ředitelství v Brně, 1915–19 zastával stejnou funkci v Praze. Jako odborník na daňové otázky se po vyhlášení samostatnosti v říjnu 1918 dal k dispozici Národnímu výboru a v následujících měsících se podílel na organizaci nové československé finanční správy. Patřil k blízkým spolupracovníkům ministra financí A. Rašína. 1919 byl jmenován prezidentem Zemského finančního ředitelství v Praze. Po odchodu K. Engliše vykonával od března do září 1921 funkci ministra financí v první úřednické vládě J. Černého. Zároveň předsedal Bankovnímu úřadu ministerstva financí, který fakticky plnil roli emisní banky. Snažil se docílit vyrovnaného státního rozpočtu. Nadále vedl pražské Zemské finanční ředitelství, v jehož čele zůstal i po odchodu z ministerstva až do svého penzionování. S manželkou Hedvikou, roz. Hellerovou (1865–1898), měl syna JUDr. Otakara H. (* 21. 9. 1897 Praha, † 14. 9. 1964), náměstka ředitele

Banky pro obchod a průmysl (Länderbank) v Praze. Po ovdovění se oženil se svou švagrovou Vilemínou (1866–1951). Byl pochován na Vinohradském hřbitově v Praze.

L: K Josefu H.: Pohřeb prof. H., in: Moravská orlice 7. 6. 1882, s. 2–3; OSN 28, s. 534. K Vladimíru H.: MSN 3, s. 56; OSND 2/2, s. 1017; AČP, s. 120–121; Kolář Elity, s. 79–80; A. Doležalová, Rašín, Engliš a ti druzí. Československé státní rozpočty v letech 1918–1938, 2007, s. 137–138, 183, 386. K Otakarovi H.: ČsB 1, nestr.

P: MZA, Brno, fond E 67 Sběrka matrik, kniha č. 17 001, fara Brno – sv. Tomáš, matrika nar. v. VI c (1858–1864), s. 309.

ZDENĚK DOSKOČIL, GUSTAV NOVOTNÝ

HANAČÍK, Vojtěch, * 13. 12. 1863 Brno, † 27. 9. 1937 Jičín, klasický filolog, pedagog

Syn Josefa H. (1829–1882) a Anny, roz. Schierové; bratr Vladimíra H. (1861–1954). Vystudoval české gymnázium v rodišti (dnes třída Kapitána Jaroše) a po studiích na univerzitě působil jako učitel klasických jazyků, češtiny i němčiny na státních gymnáziích v Jindřichově Hradci (1887 suplent), v Praze v Žitné ulici (1887–95 suplent), v Českých Budějovicích (1895–1907 profesor) a od 1907 v Jičíně. Tam se oženil 1923 se Stefanií, roz. Hamanovou. 1928 odešel na vlastní žádost do výslužby. Uspořádal výbory z Tacita, Euripida, Sofokla, sepsal a vydal několik učebnic latiny a řečtiny, dále čítanky pro reálky a lycea či nástin vývoje jičínského gymnázia v dvacetiletí před první světovou válkou, přispěl osmnácti hesly do *Ottova slovníku naučného* (značka Hčk.). Současně se věnoval českému těsnopisu, navrhoval opravy Gabelsbergerovy soustavy, psal vyžádané posudky na těsnopisné publikace, dopisoval do *Těsnopisných listů*, učil těsnopis na některých středních školách (např. na prvním dívčím gymnáziu Minerva) a soukromě.

D: Achilles, in: Druhá výroční zpráva c. k. vyššího gymnasia v Žitné ulici v Praze za školní rok 1889, s. 3–56; pokračování, in: Třetí výroční zpráva ... za školní rok 1890, s. 3–47; Za profesorem Janem Čapkem, in: Výroční zpráva c. k. státního vyššího gymnasia v Jičíně za školní rok 1913/14, s. 3–5; K 100. výročí narozenin Františka Lepaře, in: Výroční zpráva státního československého reálného gymnasia Františka Lepaře v Jičíně za školní rok 1931/32, s. 3–14. Studijní příručky: Latinská čítanka pro dívčí lycea a pro školy reálné, 1911; Slovník k Latinské čítance pro dívčí lycea a školy reálné, 1911; Výbor ze spisů Tacitových, 1912 (též Výbor z Tacita); Sophokleův Oidipus král, 1912; Sofoklův Oidipus král. Tragédie, 1913 (druhé vyd. 1924); Euripidova Ifigeneia Taurská, 1913 (vše s F. Kaskou).

L: OSN 28, s. 534; MSN 3, s. 56; KSN 5, s. 24; V. Švehla, V. H., in: Výroční zpráva státního gymnasia v Jičíně za školní rok 1927–1928, s. 17–19; K. Vymětalová, Bibliografie článků klasických filologů ve výročních zprávách středních škol v Čechách, na Moravě a ve Slezsku za léta 1850–1938, 2014, s. 266 (rejstřík); Minerva 1890–1936, M. Sekyrková (ed.), 2016, s. 44, 54; První německé státní gymnázium (<http://encyklopedie.brna.cz>, stav k 18. 3. 2019).

P: MZA, Brno, fond E 67 Sběrka matrik, kniha č. 17 001, fara Brno – sv. Tomáš, matrika nar. v. VI c, s. 481 (Adalbert Josef Method Maria H.); kniha č. 17 052, fara Brno – sv. Tomáš, matrika zemř. sv. V, s. 432 (Josef H.).

GUSTAV NOVOTNÝ, JANA BLAŽKOVÁ